

Teologia socială și provocările tehnologiei informatice în contextul mondializării

1. Tehnologia între transcendent și „fatalitate tehnocratică”

Tehnologia, ca și cunoașterea, are și o dimensiune transcendentă, un „domeniu al ideilor”, fiind legată de sistemele de credințe, de valorile și preferințele asociate acestora ce stopează sau validează anumite acțiuni¹.

Tehnologiile informaționale² se dezvoltă pe baza științei fundamentată în era modernă. Acestea constituie vehicule pentru diseminarea cunoașterii științifice și perpetuează ordinea și explicațiile „științifice” specifice acestei ere³ și nicidecum nu au rolul de a înrobi pe om sau de a-i limita acestuia libertatea.

Preeminența tehnologiei și a politicului în fața individului riscă să sacrifice individul în numele științei, a societății, a binelui mondial, a popoarelor, a politicii etc.⁴

Preeminența conștiinței științifice și politice, care pretinde că numai oamenii de știință sau politicienii sunt chemați să emită norme etice⁵ este total inacceptabilă, mai ales atunci când este vorba de destinul hristic al omului și de conștiința lui religioasă.

Spengler spune în acest sens, că omul, dacă nu este atent, poate deveni din stăpân al lumii, sclav al mașinii, adică al tehnologiei⁶ sau victimă a unei politici himere, dacă ne gândim la mondializarea actuală impusă cu orice preț.

Este cunoscută publicului larg critica „clasică” a tehnologiei, care nu este folosită cu discernământ: Oswald Spengler⁷, Martin Heidegger⁸, Friedrich Jünger⁹, Lewis Mumford¹⁰,

¹ Vezi pe larg Strange, S., *An Eclectic Approach* în C. Murphy and R. Tooze (eds.) *The New International Political Economy*, Boulder, Co., Lynne Rienner, 1991.

² Vezi Igor Cojocaru, Tehnologiile Informaționale și de Comunicații, în:

www.akademos.asm.md/.../%20из%20Academos+1+2009%2022%20TEHNOLOGIILE%20INFORMAȚIONALE%20 Tehnologiile informaționale reprezintă un domeniu foarte important în dezvoltarea economică și culturală a oricărei societăți. Aplicarea largă și multilaterală a acestora în activitatea omului impune civilizației moderne noi posibilități calitative care la rândul său contribuie la formarea societății informaționale. Vezi pe larg: <http://www.bitplus.moldinfo.net.md/ro/about/>

³ Vezi Inglis, A., Ling, P., Joosten, V., *Delivering Digitally: Managing the Transition to the Knowledge Media*, Kogan Page, London, 1999.

⁴ Scriitorul Ovidiu Hurdzeu, doctor al Universității Stanford din SUA, numește explozia informatică (ce favorizează „și controlul comportamentelor umane”) drept „terorism tehnologic” și arată că, „pe măsură ce se brânșează la tot mai multe rețele, omul pierde capacitatea de a se mai aduna să-și câștige identitatea. Se produce astfel o disoluție a personalității organice. Precum uneltele, putem fi detașați, separați unii de alții, și chiar de noi înșine, combinați și recombinați în funcție de necesitățile sistemului tehnologic. Vezi „Unabomber, profetul ucigaș”, Ed. Logos, București, 2007. Vezi și „Explozia informațională ne înstrăinează de Dumnezeu, în ziarul Lumina, din 5 august 2010.

⁵ Vezi Dr. Pavel Chirilă, Pr. Mihai Valică și Dr. Madalina Popescu, Piste false în bioetica modernă, în: <http://www.crestinortodox.ro/morala/91063-piste-false-in-bioetica-moderna>.

⁶ Spengler, O., *Der Mensch und die Technik. Beitrag zu einer Philosophie des Lebens*, München, 1931, p. 31.

Jacques Ellul¹¹, Olivier Clement¹² Adrian Stoica, cercetător la agenția spațială NASA¹³, și mulți alții¹⁴ susțin păreri similare.

Atunci când tehnologia se dezvoltă neluând în calcul complexitatea persoanei umane, contextul social, religios, etc., ar putea duce la ceea ce Olivier Clément numea *fatalitatea tehnocratică* și astfel se produce ruptura între om și tehnologie, care îi poate deveni potrivnică și chiar dăunătoare¹⁵. În acest caz „transcendența” tehnologiei se pierde și se poate ușor transforma într-un mijloc de periclitare a vieții sociale, de *condiționare a identității de cetățean cu drepturi depline*, și chiar într-un instrument de distrugere.

Se pare că tehnologia biometrică de ultimă generație ar face parte din această categorie.

2. Opinii autorizate privind vulnerabilitatea tehnologiei biometrice

De maximă importanță este raportul CIA, făcut la cererea Academiei de Știință USA despre cipul biometric: în octombrie 2010 a apărut un raport de 182 de pagini, privind dezvoltarea tehnologiei de bază a “erei tehnotronice”, editat sub egida Academiei Naționale de Știință a SUA (intitulat “*Recunoașterea Biometrică – Provocări și Oportunități*”, ed. de Joseph N. Pato și

⁷ Vezi Spengler, O., *Der Mensch und die Technik. Beitrag zu einer Philosophie des Lebens*, München, 1931.

⁸ Heidegger, M., *Being and Time*, Oxford, Blackwell, 1962.

⁹ Juenger, Friedrich Georg, *Die Perfektion der Technik* (traducere în engleză: *The Failure of Technology: Perfection without Purpose*, Henry Regnery Company, 1949.

¹⁰ Mumford, L., *The Pentagon of Power: the Myth of the Machine*, London, Secker and Warburg, 1964.

¹¹ Ellul, Jacques, *L'Apocalypse: architecture en mouvement* (traducere în engleză: *Apocalypse, A Crossroad Book*, 1977; Ellul, Jacques, *Le bluff technologique* (traducere în engleză: *The technological bluff*, William B. Eerdmans Publishing Company, 1990).

¹² Vezi *Adevăr și libertate. Ortodoxia în contemporaneitate. Convorbiri cu Patriarhul Ecumenic Bartolomeu I*, trad. rom. Mihai Maci, Ed. Deisis, Sibiu, 1997.

¹³ Vezi Dr. ing Adrian Stoica, *Da, trebuie să ne temem de tehnologie, dar să nu intrăm în panică*, în Ziarul Lumina, sâmbătă, 18 iulie 2009, pp. 8-9.

¹⁴ Vezi și: Postman, Neil, *Technopoly. The Surrender of Culture to Technology*, Vintage Books, New York, 1992; Picard, Max, *Flucht von Gott* (traducere în engleză: *The Flight from God*, Regnery Gateway, 1951; Postman, Neil, *Technopoly. The Surrender of Culture to Technology*, Vintage Books, New York, 1992; Davis, Erik, *Technosis. Muth, Magic and Mysticism in the Age of Information*, Three Rivers Press, 1998; Bohm, D., *Wholeness and the Implicate Order*, London, Ark, 1983; Prigogine, I., Stengers, I., *Order out of Chaos: Man's New Dialogue with Nature*, New York, Bantam Books, 1984; Foucault, M., *Histoire de la Folie a l'Age Classique*, Paris, Gallimard, 1972.

¹⁵ De exemplu sistemul biometric este foarte vulnerabil și nesigur. Citirea cu multă ușurință, de către oricine deține un computer performant, a datelor cu caracter personal (nume, prenume, CNP, naționalitate, vârstă, etc.); citirea datelor cu caracter biometric (amprenta digitală, amprenta facială, amprenta retinei); clonarea cip-urilor; modificare datelor și atașarea lor la un alt pașaport; urmărirea individului purtător de act electronic cu cip; sustragerea datelor personale și biometrice din bazele de date Schengen; citirea datelor cu caracter personal într-un mod extrem de facil și citirea datelor cu caracter personal folosind dispozitive compatibile GSM. Vezi Matthias Becker, “*Position ist Identität*”. Der US-amerikanische Geograph Jerome Dobson warnt vor Gefahren der Ortungstechnik. Drohen durch GPS-Technik neue Formen der Sklaverei? În: http://www.geog.ku.edu/peoplepages/Dobson_D.shtml.

Lynette I. Millett de la Whither Biometrics Committee al National Research Council), în care, se constată unanim de către instituțiile abilitate, (de ex. Consiliul Național de Cercetare al SUA -US National Research Council), CIA, Ministerul Securității Naționale al SUA (Department of Homeland Security) și Agenția de Proiecte pentru Cercetare Avansată în Apărare (Defense Advanced Research Projects Agency – **DARPA**) – **inventatoarea Internetului**), că biometria rămâne de “natură probabilistică” și sub spectrul “inevitabil al incertitudinii și riscului erorilor”, și “inerent supusă greșelii”. (Vezi pe larg pdf-ul în engleză, în: <http://roncea.ro/wp-content/uploads/2010/10/Raport-CIA-DARPA-DHS-Biometric-RFID-Systems.pdf>).

O tehnologie care este de natură probabilistică, incertă, supusă erorilor, abuzivă expune viața omului la grave pericole, încalcă drepturile, libertatea și demnitatea persoanei umane. Deci, o mutilează de dragul unei himere mondialiste și a unei pretenții de supremație absolută.

3. Alte păreri recente

Fondatorul Wikileaks Julian Assange, care comenta recent într-o dezbatere online, cu privire la așa-numitele legi „Big Brother” și despre retenția datelor sau monitorizarea comunicațiilor electronice din România spunea că acestea sunt un semn de sănătate la nivelul societății românești, însă ea poate fi și o încercare a serviciilor de informații de a legifera ceva, ce fac deja de mult timp, departe de ochii publicului. El crede „că aceste servicii se specializează în a încălca legea, a face lucruri în secret. Monitorizarea electronică în masă este ceva foarte complex, este foarte greu de legiferat. Nu vor respecta legea nici dacă va trece această lege”, și ceea ce se întâmplă în România recentă este de fapt o anexare a sistemelor electronice românești, așa cum alte țări anexează peste noapte noi teritorii, concluzionează Julian Assange. (<http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/2015/05/19/julian-assange-despre-anexarea-electronica-a-romaniei-de-catre-sua-si-legile-big-brother-indragostirea-de-sri-sau-noua-politie-a-constiintelor/>).

4. Atitudini juridice, eclesiale și civice

Recent, Curtea Europeană de Justiție, a emis o hotărâre importantă, referitoare la legislația europeană, privind protecția datelor personale și impune o revizuire a legislației respective (<http://www.agerpres.ro/externe/2014/04/08/justitia-europeana-impune-o-revizuire-a-legislatiei-europene-privind-datele-personale-19-35-34>).

„Justiția europeană a impus (2014/04/08) o revizuire a legislației europene privind păstrarea datelor cu caracter personal utilizate în lupta împotriva crimei organizate și a terorismului, considerată necesară însă disproporționată și prea intruzivă, informează AFP.

Curtea Europeană de Justiție (CEJ) a declarat 'invalidă' directiva privind păstrarea datelor cu caracter personal, estimând că 'reprezintă o ingerință de o amploare și gravitate particulară în drepturile fundamentale privind respectarea vieții private și protecția datelor cu caracter personal' și a cerut ca 'această ingerință să fie limitată la minimul necesar'. Aici intră, implicit, și tehnologia biometrică RFID, care prelucrează foarte detaliat date cu caracter personal. Nu poți face abstracție tocmai de tehnologia care le stochează în baza de date.

În concluziile sale, avocatul general al Curții, Pedro Cruz Villalon, a declarat legea invalidă și a invitat statele UE să ia măsurile necesare pentru a remedia această situație”. (AGERPRES/(AS — autor: Mihaela Moise, editor: Tudor Martalogu).

Această hotărâre a Curții Europene de Justiție îndreptățește retroactiv atitudinile curajoase ale regretatului Mitropolit Bartolomeu Anania și ale Sinodului local de la Cluj, (<http://theologia.wordpress.com/2009/02/19/sinodul-mitropolitan-al-clujului-albei-crisanei-si-maramuresului-se-pronunta-impotriva-cipurilor-si-a-pasapoartelor-biometrice>)¹⁶, precum și ale altor Biserici naționale locale, teologi, duhovnici și creștini responsabili, care s-au opus experimentului informatic, numit generic *tehnologia biometrică*.

În același consens și-au exprimat poziția și celelalte sinoade ale bisericilor Ortodoxe surori, excepție făcând doar Sf. Sinod al BOR (Vezi Comunicatul din 25.02.2009 al Patriarhiei Române).

În timp ce în Occident politicienii, profesori ai Universităților, cultele religioase, societatea civilă etc. pun în dezbatere publică problema impactului tehnologiei asupra persoanei umane, în

¹⁶ „[...] deși Hotărârea îi privește pe toți cetățenii României, ea nu a fost precedată de o dezbatere publică, așa cum s-ar fi cuvenit într-o țară democratică....Argumentul că acest sistem de supraveghere contribuie la identificarea și urmărirea delicvenților constituie o ofensă la adresa întregului popor român, care nu poate fi tratat ca o bandă de infractori. Dimpotrivă, acest sistem de supraveghere e un atentat la libertatea și intimitatea oamenilor, drepturi consfințite nu numai de legile civile, ci și de normele religioase. E ca și cum un duhovnic ar divulga secretul spovedaniei, fapt aspru pedepsit în rânduielile bisericești, dar cu drept de cetățenie în sistemul transparenței fără perdea. Biometria nu numai că nu o sancționează, dar, dimpotrivă, o legitimează, omul fiind tratat nu ca făptură a lui Dumnezeu, înzestrată cu suflet, inteligență și libertate” a concluzionat sinodul local de la Cluj.

România, nu numai că nu s-a pus în dezbatere publică, dar se ia în derîdere această problemă majoră, iar cei care au îndrăznit să aducă în atenția studenților sau a credincioșilor acest subiect au fost ironizați, sancționați și boicotați pe diverse căi.

Consider un lucru extrem de grav faptul că Guvernul României din 2008 a adăugat la Directiva Consiliului Europei nr. 2252/2004, care se referă exclusiv la pașaportul biometric, prin OUG 94/2008 noi extinderi și reglementări pe care nu i le ceruse nimeni (cartea de identitate, permisul de conducere, cardul de sănătate și urma probabil și certificatul de deces să fie prevăzut cu cip biometric!). Cu alte cuvinte Guvernul din 2008 a completat directiva Consilului Europei! A se vedea și HG 1566/2008, OG 207 din 04/12/2008 și lucrarea de doctorat a generalului Aron Ioan în: <http://www.scribd.com/doc/47528886/aron-ioan-biometria-metoda-de-identificare-criminalistica-a-persoanei>, pp. 12-16).

Întrucât în România tehnologia biometrică este denumită și *cipul total* – deoarece conține 50 de elemente de „siguranță”, impusă **doar românilor și reprezintă, efectiv, un cazier juridic la purtător, reacția celor responsabili - Parlament și Guvern - ar fi trebuit să fie și mai mare față de cei din Vest.**

Germania, Franța, Olanda, Belgia, Polonia, Cehia etc. au acceptat actele biometrice doar cu 30 de elemente de siguranță, abia după ce instanțele constituționale au verificat compatibilitatea între aceste directive, cuprinse în tratatele de aderare și Constituția lor (http://www.sgg.ro/legislativ/docs/2008/06/2n5_hc3sxx9fmt18zdyb.pdf). De aceea au putut protesta atunci când li s-au cerut să mai aduge încă 20 de elemente.

De exemplu: Germania a preferat să plătească penalități în valoare de 45000 de euro pe zi în cazul cipurilor biometrice, și 300000 euro pe zi, în cazul legii *Big Brother*, în urma infringementului impus de Comisia Europeană (<http://www.fabricadebani.ro/news.aspx?iid=35863>), decât să experimenteze *cip*-urile biometrice cu 50 de elemente și legea *Big Brother* pe proprii cetățeni.

5. Propuneri și perspective

Sf. Scriptură cheamă pe cei ce au puterea și autoritatea statală, să o folosească pentru apărarea de rău și pentru susținerea binelui de orice fel. În aceasta constă sensul moral al existenței statului¹⁷.

Religia nu se epuizează în politică, în economie, tehnologie, cultură, știință, etc., și nici într-un proiect al organizării societății umane, întrucât adevărata comunitate spirituală a credinciosului este Biserica, Sinagoga, Casa de rugăciune etc., nu Statul. În acest sens nu există alternativă. În afară de Locașul de cult al fiecărei religii în parte nu există comunitate spirituală. De aceea nu se poate vorbi de **un stat-comunitate spirituală**, sau **de un stat teocratic**.

Pentru nepracticanții credinței creștine sau pentru atei se impune *minima moralia*, referitor la dezvoltarea lui *homo tehnicus sau homo economicus* pentru a stabili granițele *liberalismului darwinist și mondialist actual* și a nu permite ca statul național să fie confiscat în numele unei ideologii globaliste utopice, de cliici politice, economice sau mondialiste oculte sau să favorizeze economia și tehnica informațională unei minorități clientelare sau unei puteri transnaționale.

În caz contrar dictatura partidului unic va fi înlocuită cu dictatura unei oligarhii economice și tehnologice despotice și oculte, iar statul ar instrumentaliza **războiul continuu cu proprii cetățeni**. În aceste circumstanțe Biserica sau religiile în general, ar trebui să aibă o atitudine critică și moralizatoare, în sens profetic, după modelul biblic¹⁸ și patristic și să **sanctioneze ferm derapajele și dictatura statului, cu riscul de a se întoarce înapoi în catacombe** și nu de a tăcea **vinovat și colaboraționist** cu acesta, doar de dragul de a sluji în Biserici frumoase și în Catedrale mărețe **cu orice preț** și de a nu-și pierde confortul și avantajele materiale.

¹⁷ Vezi *Romani 13*, 2-7.

¹⁸ Temeiuri biblice: „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că închideți împărăția cerurilor de dinaintea oamenilor; că voi nu intrați, și nici pe cei ce intră nu-i lăsați să intre!” (Matei 23,14). „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că dați zeciuială din izmă, din mărar și din chimen, dar ați lăsat părțile cele mai grele ale legii: dreptatea, mila și credința; pe acestea trebuia să le faceți, fără ca pe acelea să le lăsați!” (Matei 23,23). „Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici, că voi curățiți partea din afară a paharului și a blidului, dar înlăuntru ele sunt pline de răpire și de ne-nfrânare!” (Matei 23, 25).

Nimănui nu-i este permis să aibă aroganța de a făuri mondializarea fără să țină cont de **valorile democrației** (votul) și de valorile **bioeticii spirituale**, sau să se considere deasupra poporului ca fiind **iluminați și elite**, atitudine, ce le-ar da dreptul, închipuit numai de ei, că **doar ei știu** cum este cu mondializarea, cu politica, cu știința, cu tehnologia, economia etc, și că lor, **ca mari tehnocrați** li se datorează doar ascultare și adulație!

Mondializarea înlocuind religia cu drepturile omului, în mod paradoxal, în numele acestor drepturi, pretinde ca **îi dă omului mai multă siguranță, dar numai la schimb, cu mai puțină libertate**. Aici este capcana, pentru că, dacă se cedează din libertatea omului, care reprezintă o caracteristică fundamentală a chipului lui Dumnezeu în om - imago Dei -, **de dragul unei siguranțe închipuite**, atunci le pierzi pe amândouă !

De aceea, cred că trebuie spus clar că **tehnologia care nu ține cont de persoana umană dăunează grav libertății, demnității și drepturilor omului. Investițiile tehnologiei informatice presupun și o investiție etică, altfel intrăm sub dictatura tehnologiei.**

Se vorbește despre o *Românie profundă*, care ar putea face o *Românie posibilă*, însă ambele Românii nu se pot realiza fără Dumnezeu și fără o minimă morală, vigilență și curaj civic: *fără Mine nu puteți face nimic (Ioan 15, 5)*.

În acest sens Sf. Ap. Pavel ne atenționează și ne îndeamnă: [...] *să nu dormim ca și ceilalți, ci să priveghem și să fim treji întru toate! (1 Tesaloniceni 5, 6) și [...] vai celui care va tăcea (1 Corinteni, 9, 16)*.

Vă mulțumesc pentru atenție.

23. 06. 2015

Pr. prof. dr. Mihai **VALICĂ**